

ସଂସ୍ଥା

ਪਾਤਰ

ਪੁੰਨੀ — ਉਸ ਦੀ ਧੀ
ਜੰਗੀਰ — ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤ
ਬਲਦੇਵ — ਉਸ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪੁੱਤ ਅਜਮੇਰ ਦਾ ਦਸਤ

ਥਾਂ

ਮਾਲਵੇ ਵਿਚ ਇਕ ਪਿੰਡ

ਬੇਬੇ

ਰਸੋਈ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਬੇਬੇ ਰੋਟੀਆਂ ਪਕਾ
ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਗੜਵਾ, ਪਰਾਤ,
ਚਿਮਟਾ ਤੇ ਘਿਓ 'ਦਾ ਕੁੱਜਾ ਪਿਆ ਹੈ।
ਨੇੜੇ ਬੈਠੀ ਉਸ ਦੀ ਧੀ ਪੁੰਨੀ ਕਾੜੂਨੀ
ਖੁਰਚ ਰਹੀ ਹੈ।

ਬੇਬੇ — (ਪੇੜਾ ਕਰਦੀ ਹੋਈ) ਲੈ ਮੇਰੀ ਧੀ, ਛੱਡ ਹੁਣ ਇਸ ਖੁਰਚਣ
ਨੂੰ। ਰੋਟੀ ਖਾ ਲੈ।

ਪੁੰਨੀ — ਅੱਛਾ ਮਾਂ ਨੀ।

[ਉਹ ਟੋਕਰੇ ਵਿਚੋਂ ਥਾਲੀ ਕੱਢ ਕੇ ਬੇਬੇ
ਕੋਲ ਆ ਬੈਠਦੀ ਹੈ।

ਬੇਬੇ — ਜੰਗੀਰ ਲਈ ਰੋਟੀ ਪਾ ਕੇ ਚੁਲ੍ਹੇ ਪਿਛੇ ਰਖ ਦੇ। ਉਹ ਤੱਤੀ

ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਗਿਝਿਆ ਹੋਇਐ । ਪਰ 'ਕਦੇ ਕਿਹੜਾ ਆਉਂਦਾ
ਏ ਵੇਲੇ ਸਿਰ । ਜਿਹਾ ਪਿਉ ਤਿਹਾ ਪੁੱਤ ।

ਪੁੰਨੀ — ਬਾਪੂ ਜੋਆਂ ਵਿਚੋਂ ਪਿਆਜੀ ਮਾਰਦਾ ਹੋਓ । ਥਾਂ ਥਾਂ ਖੱਬਲ
ਤੇ ਭਖੜਾ ਖੜਾ ਏ ।

ਬਬੇ — ਹੋਰ ਕੀ ਉਗਣੈ ਜਿਥੇ ਉਹ ਹੋਵੇ । ਕੁਝ ਹੁੰਦਾ ਰਹੇ ਉਸ ਨੂੰ
ਪਤਾ ਈ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ । ਨਾ ਖੇਤ ਦੀ ਸੁਰਤ ਐ ਨਾ ਪੁੱਤਾਂ
ਦੀ । ਮੁੰਡਾ ਤੇ ਰੰਬਾ ਜਿੰਨਾ ਚੰਡੇ ਓਨਾ ਚੰਗਾ । ਮੈਂ ਇਸ
ਚੰਦਰੇ ਪੁੱਤ ਦਾ ਕੀ ਕਰਾਂ — ਇਸ ਨਖਸਮੇ ਦਾ । ਪੱਟੀਆਂ
ਜੜਾਂ ਵਾਲਾ ।

ਪੁੰਨੀ — ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕਿਉਂ ਕਢਦੀ ਐਂ ?

ਬਬੇ — ਹੋਰ ਕੀ ਉਸ ਨੂੰ 'ਸੀਸਾਂ ਦੇਵਾਂ । ਜਿਥੇ ਜਾਂਦੇ ਛਪਰੀਆਂ ਪਾ ਕੇ
ਬਹਿ ਰਹਿੰਦੇ । ਭਲਾ ਟੋਭੇ ਤੇ ਹੁਣ ਤੀਕ ਕੀ ਕਰਦੇ ?
ਮਹੀਆਂ ਨੁਆਉਂਦੇ ? ਨੀ ਹੁਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਮਲ ਮਲ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਦੀ ਚਮੜੀ ਵੀ ਲਾਹ ਦਿਤੀ ਹੋਊ । ਮੈਂ ਜਾਣਨੀ ਆਂ ਉਸ
ਨੂੰ । ਖੁੰਡਾਂ ਉਤੇ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੋਊ, ਡੱਡੂਆਂ ਪਿਛੇ ।

ਪੁੰਨੀ — ਲੈ, ਆਉਂਦਾ ਈ ਹੋਊ ਹੁਣ । ਫੜਾ ਰੋਟੀ ।

ਬਬੇ — ਜਣਦਿਆਂ ਦਾ ਸਿਰ ! ਭਾਵੇਂ ਈਦੂ ਲੁਹਾਰ ਕੋਲ ਹਲ ਦਾ
ਫਾਲਾ ਚੰਡਾਉਣ ਜਾਵੇ ਭਾਵੇਂ ਭਾਗੋਂ ਦੀ ਭੱਠੀ ਦਾਣੇ ਭੁਨਾਉਣ ।
ਬਸ ਉਥੇ ਈ ਬਹਿ ਜਾਂਦੇ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਪੁੱਤਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ
ਤਪਾਇਐ । ਦੇਖ ਨੀ ! ਵੱਛਾ ਰੰਭਦੇ । ਧਾਰ ਕਢਣ ਦਾ ਵੇਲਾ
ਹੋ ਗਿਆ । ਜਾ ਕੇ ਧਾਰ ਕੱਢਾਂ । ਵੇਲਾ ਟਪ ਜਾਏ ਤਾਂ ਫੇਰ
ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ । ਪਸ਼ੂ ਸਭ ਸਮਝਦੇ । ਪਰਸੋਂ ਰਤਾ ਚਿਰ ਹੋ
ਗਿਆ ਤਾਂ ਲੇਵਾ ਚੜ੍ਹਾ ਗਈ । ਖਾਲੀ ਦੋਣਾ ਫੁਟਦਾ ਰਿਹਾ ।
ਹੁਹ !

[ਬੂਹੇ ਉਤੇ ਠੱਕ ਠੱਕ ।

ਪੁੰਨੀ — ਲੈ ਉਹ ਆ ਗਿਐ ।

ਬੇਬੇ — ਨੀ ਉਹ ਕਿਥੇ । ਉਹ ਤਾਂ ਹਫ਼ੂ ਹਫ਼ੂ ਕਰਦਾ ਆਉਂਦੈ । ਦੇਖ
ਤਾਂ ਕੌਣ ਐ । ਖੋਰੇ ਮਿੱਤੂ ਤਖਾਣ ਦੀ ਨੂੰਹ ਅੱਗ ਲੈਣ
ਆਈ ਐ ।

[ਪੁੰਨੀ ਬੂਹਾ ਖੋਲ੍ਹਦੀ ਹੈ । ਬਲਦੇਵ
ਆਉਂਦਾ ਹੈ ।

ਬੇਬੇ — ਮਾਂ ਵਾਰੇ, ਵੇ ਪੁੱਤ ਕਦੋਂ ਆਇਐਂ ?

ਬਲਦੇਵ — ਰਾਤੀਂ ਆਇਆ ਸਾਂ ।

ਬੇਬੇ — ਦਿੱਲੀਓਂ ?

ਬਲਦੇਵ — ਹਾਂ ।

ਬੇਬੇ — ਕਿਤੇ ਪੱਕੀ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਪੱਟੀ ਬੜੀ ਕਿ ਨਾ ?

ਬਲਦੇਵ — ਹਾਂ ਤਾਈ ਹੁਣ ਤਾਂ ਬੈਂਕ ਵਿਚ ਪੱਕੀ ਨੌਕਰੀ ਤੇ ਆਂ ।

ਬੇਬੇ — ਹੱਛਾ ਹੱਛਾ, ਭਲੀ ਹੋਈ । ਦਸ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਕਤਾਬਾਂ
ਨਾਲ ਮੱਥਾ ਮਾਰਦੇ ਨੂੰ, ਛੇਕੜ ਉਸ ਨੇ ਤੇਰੀ ਵੀ ਸੁਣ ਲਈ ।
ਰਹੇਂਗਾ ਕੁਝ ਦਿਨ ?

ਬਲਦੇਵ — ਬਸ ਦੋ ਕੁ ਦਿਨ । ਬੈਂਕ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਬੜੀ ਸਖਤ ਐ !

ਬੇਬੇ — ਕਦੋਂ ਜਾਏਂਗਾ ?

ਬਲਦੇਵ — ਪਰਸੋਂ ।

ਬੇਬੇ — ਐਡੀ ਛੇਤੀ ?

ਬਲਦੇਵ — ਹੋਰ ।

ਬੇਬੇ — ਤੇਰੀ ਵੀ ਇਕ ਟੰਗ ਏਥੇ ਤੇ ਦੂਜੀ ਦਿੱਲੀ । ਹੁਣ ਆਪਣੇ
ਪਿੰਡ ਆਇਐਂ ਤਾਂ ਦੋ ਚਾਰ ਦਿਨ ਟਿੱਕ ਕੇ ਘਰ ਦੀ ਮਖਣੀ
ਤੇ ਰੋਟੀ ਖਾ ਜਾ ? ਆਖੋਂ ਤਾਂ ਦੋ ਕਰਾਰੀਆਂ ਕਰਾਰੀਆਂ

ਮਿੱਸੀਆਂ ਲਾਹ ਦਿਆਂ, ਮਖਣੀ ਨਾਲ ਖਾ ਲਈਂ ।

ਬਲਦੇਵ — ਨਾ ਤਾਈ ਉਕੀ ਭੁੱਖ ਨਹੀਂ ।

ਬੇਬੇ — ਲਿਆ ਕੁੜੇ ਪੁੰਨੀਏ ਥਾਲੀ ਫੜਾ, ਏਸ ਨੂੰ ਇਕ ਗੁੱਲੀ ਲਾਹ ਦਿਆਂ ।

ਪੁੰਨੀ — ਖਾ ਲੈ ਵੀਰ, ਸੰਗਦਾ ਕਿਉਂ ਐਂ ? ਇਹ ਓਹੋ ਘਰ ਐ ਜਿਥੇ ਤੂੰ ਹਟਾਏ ਤੋਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹਟਿਆ ਕਰਦਾ । ਕੀ ਹੋਇਆ ਜੇ ਤੂੰ ਹੁਣ ਦਿੱਲੀ ਜਾ ਵੜਿਐਂ ।

ਬਲਦੇਵ — ਨਹੀਂ, ਇਹ ਗੱਲ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ।

ਪੁੰਨੀ — ਹਾਂ ਭਾਈ ਤੈਨੂੰ ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਜੱਟਾਂ ਦੇ ਟੁੱਕਰ ਕਿਉਂ ਚੰਗੇ ਲਗਣ, ਤੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਪਕਵਾਨ ਖਾਣ ਜੁ ਗਿੱਝ ਗਿਐਂ ।

ਬਲਦੇਵ — ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਤਾਂ ਬਸ ਨਾਂ ਈ ਨਾਂ ਐ । ਪੁੰਨੀਆਂ, ਗਰਦ — ਜਿੰਨੀ ਮਰਜ਼ੀ ਐ ਫੱਕ ਲਓ ।

ਪੁੰਨੀ — ਸਾਨੂੰ ਜੱਟਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ।

ਬੇਬੇ — ਨੀ ਪਹਿਲਾਂ ਥਾਲੀ ਲਿਆ, ਫੇਰ ਗੱਲਾਂ ਮਾਰੀਂ ।

ਬਲਦੇਵ — ਅਜਮੇਰ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਐ ?

ਬੇਬੇ — ਵੇ ਪੁੱਤ, ਉਸ ਦਾ ਹਾਲ ਨਾ ਪੁੱਛ । ਉਹ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਮੁੱਢਲਾ ਜੁਟ ਐ, ਪਰ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਤਾਂ ਉਸ ਕੁਝ ਪਿਛਲੇ ਜਰਮ ਦੇ ਬਦਲੇ ਲਏ ਨੇ ।

ਬਲਦੇਵ — ਕਿਉਂ ਤਾਈ ?

ਬੇਬੇ — ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਈ ਏ ਪੁੱਤ, ਵਡਾ ਕਰਤਾਰਾ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਈ ਅੱਡ ਸੀ । ਬਸ ਏਸ ਫੱਗਣ ਤੋਂ ਅਜਮੇਰ ਵੀ ਅੱਡ ਹੋ ਗਿਐ । ਮੈਂ ਆਖਦੀ ਆਂ ਜੇ ਉਸ ਅੱਡ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੁੰਦਾ । ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਦੋਹਾਂ ਮੁੱਢਾਂ ਨੂੰ ਛਡ ਕੇ.....।

[ਰੋਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਪੱਲੇ ਨਾਲ ਅੱਖਾਂ ਪੰਝਦੀ ਹੈ ।

ਪੁਨੀ — ਮਾਂ ਨੀ ਛਡ, ਤੂੰ ਵੀ ਜਣੇ ਖਣੇ ਅਗੇ ਰੋਣਾ ਰੋਣ ਬਹਿ
ਜਾਨੀ ਐਂ ।

ਬੇਬੇ — ਨੀ ਇਹ ਕਿਹੜਾ ਜਣਾ ਖਣਾ ਏਂ । ਘਰ ਦੇ ਪੁੱਤਾਂ ਵਾਂਗ ਰਿਹਾ
ਏ । ਛੁੱਟੀ ਆਉਂਦੇ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਦੁਖ ਸੁਖ ਵੰਡਾ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਏ ।

ਬਲਦੇਵ — ਪਰ ਤਾਈ ਉਹ ਅੱਡ ਕਿਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਹੋਇਆ ?

ਬੇਬੇ — ਏਸੇ ਗੱਲ ਤੇ ਕਿ ਮੈਂ ਨਿਮਾਣੀ ਮਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ ।
ਹਾਇ ! ਮੈਂ ਇਹ ਸਾਰੇ ਪੁੱਤ ਢਿਡੋਂ ਕੱਢੇ ਹਨ । ਕੀ ਪਤਾ ਸੀ
ਅਜੇਹੇ ਚੰਦਰੇ ਨਿਕਲਣਗੇ । ਮੈਂ ਆਖਦੀ ਆਂ ਵੈਰੀ ਦੇ ਘਰ
ਵੀ ਅਜੇਹੇ ਪੁੱਤ ਨਾ ਜੰਮਣ । ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਧੀ ਪੁੱਤ ਕੋਈ ਬੀਮਾਰੀ
ਨਾਲ ਮਰੂ ਕੋਈ ਪਲੇਗ ਨਾਲ । ਪਰ ਮੇਰੇ ਲਈ ਤਾਂ ਇਹ
ਜੀਉਂਦੇ ਈ ਮਰ ਗਏ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਮੌਹ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਪਰ
ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਕਾਲਜਾ ਮਚਦੈ । ਅਜਮੇਰ ਤਾਂ ਐਂ ਸਮਝਦੈ ਬਸ
ਕੁੱਤੀ ਭੌਂਕਦੀ ਐ । ਉਸ ਦਿਨ ਉਹਦੀ ਬਹੂ ਹੱਥ ਚੱਕ ਚੱਕ ਕੇ
ਆਖੇ, “ਜੇ ਤੇਰਾ ਈ ਪੁੱਤ ਐ ਤਾਂ ਰਖ ਲੈ ਆਪਣੇ ਕੋਲ !”
ਮੈਂ ਛਾਤੀ ਤੇ ਹੱਥ ਮਾਰ ਕੇ ਆਖਿਆ, “ਢਿਡੋਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਹੀ
ਕਢਿਆ ਸੀ ਨਾ । ਤੂੰ ਕਿੰਨਾ ਸਾਂਭ ਲੈ ਕੁਪੱਤੀਏ, ਪੁੱਤ ਤਾਂ
ਮੇਰਾ ਈ ਰਹਿਣੈ !” ਕਿੰਨਾਂ ਲਾਡਾਂ ਨਾਲ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਲਿਆ
ਅੱਧੀ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਮੋਢੇ ਨਾਲ ਲਾਈ ਫਿਰਦੀ । ਜੇ ਮੈਂਹ ਦਾ
ਦੁੱਧ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਚਦਾ ਤਾਂ ਬਕਰੀ ਬੰਨ੍ਹੀ । ਜੰਡੀ ਵਾਲੇ ਸਾਧੂ
ਤੋਂ ਧਾਗੇ ਤਵੀਤ ਕਰਾ ਕਰਾ ਮੈਂ ਹਾਰੀ । ਜੇ ਖੇਸ ਗਿੱਲਾ ਹੋ
ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਆਪ ਗਿਲੀ ਥਾਂ ਪੈਂਦੀ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁੱਕੀ ਥਾਂ
ਪਾਉਂਦੀ । ਇਹ ਕਦਰ ਪਾਈ ਉਸ ਮੇਰੀ । ਪੁੱਤ, ਅਜਮੇਰ
ਤੇਰਾ ਹਾਣੀ ਏਂ ਕੁਝ ਉਸ ਨੂੰ ਮਤ ਦਿਹ । ਪਤਾ ਨਹੀਂ
ਬਿਗਾਨੀਆਂ ਧੀਆਂ ਕੀ ਘੋਲ ਕੇ ਸਿਰ ਵਿਚ ਪਾ ਦੇਂਦੀਆਂ ਨੇ

ਕਿ ਪੁੱਤ ਮਾਂ ਕੋਲ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਟਦਾ ।

ਪੁੰਨੀ — ਚਲ ਛੱਡ ਮਾਂ, ਤੂੰ ਵੀ ਗਿੱਲਾ ਪੀਹਣ ਪਾ ਬਹਿਨੀ ਐਂ । ਕੀ ਹੋਇਆ, ਸੁਖ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਜੀਉਂਦੇ ਰਹਿਣ ।

ਬੇਬੇ — ਹਾਂ ਧੀਏ, ਹੋਰ ਕੀ ! ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਏਸ ਗੱਲ ਦਾ ਚਰਜ ਐ ਕਿ ਪਰਸੋਂ ਬੀਰੂ — ਇਹੋ ਜੁਲਾਹਿਆਂ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਕਦੇ ਅੱਖ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚੱਕੀ — ਤੇਰੇ ਤਾਏ ਨੂੰ ਸੋਟੀ ਚੱਕ ਚੱਕ ਆਇਆ । ਪਰ ਏਸ ਬੇਸ਼ਰਮ ਪੁੱਤ ਦੀ ਅੱਖ ਦਾ ਪਾਣੀ ਮਰ ਚੁਕਾ ਏ । ਮਜ਼ਾਲ ਐ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਕੁਸਕਿਆ ਹੋਵੇ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਵਡਿਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਜੀਉਂਦੀ ਨੂੰ ਮਰੀ ਸਮਝ ਰਖਿਐ । ਹੱਛਾ, ਨਿੱਕਾ, ਜੰਗੀਰ ਜੀਉਂਦਾ ਰਹੇ ! ਸੁਖ ਨਾਲ ਸੋਲਾਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਐ । ਬੜਾ ਸਾਊ ਪੁੱਤ ਐ । ਲੈ ਦੇ ਕੇ ਸਾਡੇ ਬੁੱਢੇ ਵਾਰੇ ਦੀ ਡੰਗੋਰੀ । ਜੀਉਂਦਾ ਰਹੇ ! ਰੱਬ ਉਸ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਉਮਰ ਲਾ ਦੇਵੇ !

ਬਲਦੇਵ — ਕਿਥੇ ਐ ਜੰਗੀਰ ?

ਬੇਬੇ — ਟੋਭੇ ਤੇ ਮਹੀਆਂ ਨੁਹਾਉਣ ਗਿਐ, ਬਸ ਆਇਆ ਕਿ ਆਇਆ । ਬੈਠ ਕੇ ਰੋਟੀ ਖਾ, ਤੇਰੇ ਰੋਟੀ ਖਾਂਦੇ ਨੂੰ ਆ ਜਾਂਦਾ ਐ ।

[ਰੋਟੀ ਪਰੋਸ ਕੇ ਦੇਂਦੀ ਹੈ ।

ਪੁੰਨੀ ਗੰਢਾ ਕੁਟ ਕੇ ਦੇ ਦਿਤਾ ? ਮਿੱਠਾ ਏ ਗੁੜ ਵਰਗਾ । ਤੇਰੇ ਤਾਏ ਨੂੰ ਸ਼ੌਂਕ ਐ ਗੰਢਿਆਂ ਤੇ ਮਿਰਚਾਂ ਦਾ । ਤੜਕੇ ਦਾ ਗਿਆ ਜੋਆਂ 'ਚ ਪਿਆਜੀ ਮਾਰਨ । ਹੁਣ ਤਕ ਨਹੀਂ ਮੁੜਿਆ । ਭਲਾ ਇਹ ਉਮਰ ਐ ਉਸ ਦੀ ਖੁਰਪੇ ਨਾਲ ਮੱਥਾ ਮਾਰਨ ਦੀ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁੱਤਾਂ ਪਿਛੇ ਹੁਣ ਤਕ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ 'ਨੜੇ ਵਾਂਗ ਉਧੜਦਾ ਫਿਰਦਾ ਏ । ਹੁਣ ਉਸ ਦੇ ਆਰਾਮ ਦਾ ਵੇਲਾ ਏ ਤਾਂ ਵੀ ਬਲਦਾਂ ਦੀਆਂ ਪੂਛਾਂ ਮਰੋੜਦਾ ਫਿਰਦਾ ਏ । ਕਰੇ ਕੀ ?

ਪੁੱਤ ਭਾਵੇਂ ਕਪੁੱਤ ਹੋ ਜਾਣ ਮਾਪੇ ਕੁਮਾਪੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ।
(ਰੋਟੀ ਸੇਕਦੀ ਹੋਈ) ਆਹ ਰੋਟੀਆਂ ਥਪਦੀ, ਬਾਲਣ ਝੋਕਦੀ
ਦੇ ਮੇਰੇ ਦੀਦੇ ਰਹਿ ਗਏ । ਸੌ ਵਾਰੀ ਅਜਮੇਰ ਅਗੇ ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹ
ਪਈ ਮੈਨੂੰ ਡਾਕਧਾਰ ਕੋਲ ਲੈ ਜਾ, ਪਰ ਉਸ ਉੱਤਰ ਕਿਹੜਾ
ਦਿਤਾ ।

ਬਲਦੇਵ — ਹੁਣ ਕੀ ਹਾਲ ਏ ਤਾਈ ਤੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦਾ ?

ਬੇਬੇ — ਓਹੋ ਜਿਹਾ ਈ ਐ ਪੁੱਤ । ਏਥੇ ਥਾਣੇ ਵਾਲੇ ਟੋਭੇ ਉੱਤੇ
ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਤੰਬੂ ਲਗਿਆ ਸੀ । ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਤੀਵੀਆਂ
ਅੱਖਾਂ ਠੀਕ ਕਰਵਾ ਲਿਆਈਆਂ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਸੰਢਿਆਂ
'ਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਨਾ ਪੁਛਿਆ । ਮੈਂ ਬੁੱਢੀ ਠੇਰੀ, ਨਾ ਕਿਸੇ
ਨੂੰ ਜਾਣਾਂ ਨਾ ਪਛਾਣਾਂ । ਉਵੇਂ ਹੀ ਅੱਖਾਂ ਫੜੀ ਬੈਠੀ ਰਹੀ ।

ਬਲਦੇਵ — ਮੈਂ ਲੈ ਚਲਾਂਗਾ ਤਾਈ ਤੈਨੂੰ ।

ਬੇਬੇ — ਹੁਣ ਕਿਥੇ ਜਾਣੈ ? ਪੂਰੇ ਪੱਚੀ ਦਿਨ ਏਥੇ ਰਿਹਾ ਉਹ ਤੰਬੂ
ਹੁਣ ਤਾਂ ਮਹੀਨਾ ਹੋਇਆ, ਉਠ ਗਿਆ ।

ਬਲਦੇਵ — ਫੇਰ ?

ਬੇਬੇ — ਫੇਰ ਕੀ ! ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਡਾਕਖਾਨੇ ਗਈ ਸੀ । ਇਕ ਕਾਗਤੀ
ਜਿਹੀ ਦੇ ਦਿਤੀ ਉਸ, ਤੇ ਭੋਰਾ ਕੁ ਪਾਣੀ ਅੱਖ ਵਿਚ
ਚੁਆ ਦਿਤਾ । (ਪੁੰਨੀ ਨੂੰ) ਨੀ ਕਿਥੇ ਐ ਉਹ ਸੀਸੀ ਤੇ ਕਾਗਤੀ ?

ਪੁੰਨੀ — ਅੰਦਰ ਸੰਦੂਖ ਉੱਤੇ ।

ਬੇਬੇ — ਮੈਂ ਲਿਆਉਂਦੀ ਹਾਂ, (ਬਲਦੇਵ ਨੂੰ) ਤੂੰ ਵੇਖੀਂ ਪੁੱਤ, ਨਿਰਾ
ਪਾਣੀ ਏਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦਾਰੂ ਬੂਟੀ ਦਾ ਸਤ ਐ । (ਗੰਡੇ ਫੜ ਕੇ
ਉਠਦੀ ਹੈ) ਹਾਇ ਨੀ ਅੰਮੜੀਏ !

[ਅੰਦਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ।

ਪੁੰਨੀ — ਵੀਰਾ ਤੂੰ ਕਦੇ ਆ ਜਾਨੈਂ ਤਾਂ ਚਾਨਣਾ ਹੋ ਜਾਂਦੈ । ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ

ਅਜਮੇਰ ਨਾਲੋਂ ਵਧ ਪਿਆਰ ਆਉਂਦਾ ਏ ਤੇਰਾ ।

ਬਲਦੇਵ — ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਕੀਕਰ ਭੁੱਲ ਸਕਦੇਂ ? ਮੇਰੀ ਸਾਰੀ ਬਾਲ ਵਰੇਸ ਬੈਠੇ ਵੇਹੜੇ ਅਜਮੇਰ ਨਾਲ ਖੇਡਦਿਆਂ ਲੰਘੀ ਐ । ਮੈਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯਾਦ ਐ, ਜਦ ਤੂੰ ਸਾਨੂੰ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਚੂਰੀ ਖੁਆਉਂਦੀ ਤੇ ਖੇਡਣ ਨੂੰ ਰੀਠੇ ਦੇਂਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੈਂ ।

ਪੁੰਨੀ — (ਹਉਕਾ ਭਰ ਕੇ) ਉਹ ਦਿਨ ਕਿਥੇ ? ਹੁਣ ਸਭੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਧੰਦੀਂ ਲਗ ਗਏ । ਮੈਂ ਕਬੀਲਦਾਰੀ ਦੇ ਝੇੜਿਆਂ ਵਿਚ ਫਸ ਗਈ । ਤੇ ਹੁਣ ਮੇਰਾ ਪੇਕੀਂ ਵੀ ਕਾਹਦਾ ਆਉਣ, ਜਦ ਭਰਾ ਈ ਅੱਡ ਚੁੱਲ੍ਹਾ ਧਰੀ ਬੈਠੇ ਹੋਣ ।

ਬੇਬੇ — (ਅੰਦਰੋਂ) ਨੀ ਕਿਥੇ ਐ; ਕਿਤੇ ਦਿਸਦੀ ਈ ਨਹੀਂ ?

ਪੁੰਨੀ — ਬੇਬੇ ਸਰ੍ਹੋਂ ਫੁਲੇ ਸੰਦੂਕ ਉਤੇ ਕੁਜੇ ਵਿਚ ਪਈ ਐ ।

ਬਲਦੇਵ — ਅਜਮੇਰ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਭਲਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਕੀ ਹੋਇਆ ? ਉਹ ਤਾਂ ਬੜਾ ਈ ਸਾਊ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ।

ਪੁੰਨੀ — ਭਾਈ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਹੋਇਆ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਇਹੀ ਜਾਣਨ । ਮੈਂ ਏਸ ਵਾਰ ਆਈ ਤਾਂ ਵੇਖਿਆ, ਅਜਮੇਰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਰੋਟੀ ਅੱਡ ਕਰੀ ਬੈਠਾ ਏ ।

[ਬੇਬੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ।

ਬੇਬੇ — ਲੈ ਫੜੀਂ ਪੁੱਤ ਇਹ ਕਾਗਤੀ, ਵੇਖੀਂ ਕੀ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਏ ।

ਬਲਦੇਵ — ਤਾਈ ਏਸ ਵਿਚ ਤਾਂ ਡਾਕਟਰ ਆਖਦੇ ਪਈ ਕੁੱਕਰੇ ਵਿਗੜ ਗਏ ਨੇ । ਹੁਣ ਇਲਾਜ ਪਟਿਆਲੇ ਹੋਵੇਗਾ ।

ਬੇਬੇ — ਹੱਛਾ ਪੁੱਤ ?

ਬਲਦੇਵ — ਹਾਂ, ਪਟਿਆਲੇ ਬਿਜਲੀ ਨਾਲ ਇਲਾਜ ਹੋਵੇਗਾ ।

ਬੇਬੇ — ਮੈਂ ਸਦਕੇ ਜਾਵਾਂ । ਲੈ ਧੀਏ, ਆਪਣੇ ਢਿਡ ਦੇ ਜੰਮਿਆਂ ਤੋਂ ਤਾਂ ਸੱਤ ਬਿਗਾਨੇ ਚੰਗੇ ਜਿਹੜੇ ਆ ਕੇ ਹਾਲ ਤਾਂ ਪੁੱਛ ਜਾਂਦੇ

ਨੇ । ਪੁੱਤ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਹਵਾ ਚਲੀ ਐ, ਆਪਣਾ ਆਪਣੇ
ਨੂੰ ਖਾਣ ਨੂੰ ਆਉਂਦੇ ।

ਬਲਦੇਵ — ਨਹੀਂ ਤਾਈ, ਇਹ ਗੱਲ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ।

ਬੇਬੇ — ਤੂੰ ਕਦੇ ਕਦੇ ਆ ਜਾਨੈਂ, ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਕਾਲਜਾ ਹੋਲਾ ਹੋ
ਜਾਂਦੈ । ਏਡੀ ਛੱਲੀ ਹੁੰਦੀ ਐ ਮੇਰੇ ਕਾਲਜੇ 'ਚ ਜਿਹੜੀ ਤੇਰੇ
ਆਏ ਤੋਂ ਈ ਭੁਰਦੀ ਐ । ਹੋਰ ਕਿਸ ਅੱਗੇ ਜੋਵਾਂ ? ਤੇ ਦੁੱਖ
ਵੀ ਕਿਸ ਦਾ ? ਆਪਣੇ ਈ ਪੁੱਤਾਂ ਦਾ ! ਮਾਵਾਂ ਦੇ ਕਾਲਜੇ
ਬੜੇ ਅੱਲੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ । ਜੇ ਰੁੱਖ ਨਾਲੋਂ ਟਾਹਣੀ ਟੁਟਦੀ ਐ ਤਾਂ
ਰੁੱਖ ਵੀ ਰੋਂਦੈ । ਤੇ ਫੇਰ ਮਾਂ — ! ਪਰ ਮੈਂ ਤਾਂ ਐਵੇਂ ਹੰਝੂ
ਕੇਰਦੀ ਆਂ । ਸੁਖ ਨਾਲ ਜੰਗੀਰਾ ਜਿਉਂਦਾ ਰਹੇ ! ਇਕੋ ਦਸਾਂ
ਵਰਗਾ ਐ — ਮੇਰਾ ਬੱਗਾ ਸ਼ੇਰ ! (ਚਿੰਤਾਤਰ ਹੋ ਕੇ) ਕਦੇ ਦਾ
ਗਿਐ, ਮੁੜਿਆ ਨਹੀਂ । ਤੇ ਬਾਹਰ ਖੱਖ ਚੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਐ ।
ਸ਼ਾਇਦ ਨੇਰੀ ਆਵੇ ।

ਪੁੰਨੀ — ਚਿਰ ਈ ਹੋ ਗਿਐ ਉਸ ਨੂੰ । ਖੋਰੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਆਇਆ
ਹਾਲੇ ਤੀਕ ।

ਬੇਬੇ — ਨੀ ਉਸ ਲਈ ਮੱਖਣੀ ਤੇ ਖੁਰਚਣ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਐ ? ਭੁੱਖਾ
ਆਉਂਗਾ । ਪੁੱਤ, ਤੇਰੇ ਰੋਟੀ ਖਾਂਦੇ ਖਾਂਦੇ ਨੂੰ ਜੰਗੀਰ ਆਇਆ
ਜਾਣ । ਸੁਖ ਨਾਲ ਹੁਣ ਤਾਂ ਵਿਆਹੁਣ ਜੋਗਾ ਏ ।

ਬਲਦੇਵ — ਕਦ ਦਾ ਵਿਆਹ ਧਰਿਐ ਉਸ ਦਾ ?

ਬੇਬੇ — ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਉਹ ਪੱਬ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਗਣ ਦਿੰਦਾ । ਪਰ ਮੈਂ ਉਸ
ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਪਰੋ ਦੇਣੈ । ਇਸ ਅੱਸੂ ਤੀਕ ਮੈਂ ਮੰਗ ਲੈਣੈ
ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ । ਆਪਣਾ ਘਰ ਸਾਂਭੇ । ਬਸ ਹੁਣ ਉਸ ਦੀ
ਮੰਗਣੀ ਹੋਈ ਸਮਝ । ਏਸ ਦੀ ਬਹੂ ਲਿਆਉਂਗੀ ਮੈਂ ਆਪਣੀ
ਪਸੰਦ ਦੀ ਟੋਲ ਕੇ । ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋਵੇਂ ਨਿਘਰੇ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ

ਆ ਗਈਆਂ । ਮੇਰਾ ਘਰ ਚੌੜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ । ਉੱਡ ਗਈ ਦਾਤ
ਤੇ ਰਹਿ ਗਈ ਕਮਜ਼ਾਤ । ਏਸ ਵਾਰ ਦਾਜ ਦਹੇਜ ਪਿਆ ਖੂਹ
ਵਿਚ ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਕੁੜੀ ਚੰਗੇ ਘਰ ਦੀ ਲਿਆਉਣੀ ਐ — ਫੁੱਟ
ਵਰਗੀ ਸੋਹਣੀ । ਬਰਨਾਲੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਘਰੋਂ ਸਾਕ ਆਇਆ
ਤਾਂ ਸੀ —

ਬਲਦੇਵ — ਫੇਰ ਫੜ ਲੈਣਾ ਸੀ ਰੁਪਿਆ ।

ਬੇਬੇ — ਪੁੱਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿਛਾ ਭੈੜਾ ਨਿਕਲਿਆ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੂੰਹ ਇਕ
ਝਿਉਰ ਨਾਲ ਨਿਕਲ ਗਈ ਸੀ । ਉਸ ਲਗੀ ਹੋਈ ਐ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਦੇ ਸਾਰੇ ਕੋੜਮੇ ਨੂੰ । ਮੈਂ ਭਲਾ ਕਿਉਂ ਲਵਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧੀ ?
ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਖ ਦਿੱਤਾ, 'ਭਾਈ ਮੈਨੂੰ ਘੋੜੀਆਂ ਜੋੜੀਆਂ ਦੀ
ਲੋੜ ਨਹੀਂ । ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਕੁੜੀ ਚਾਹੀਦੀ ਐ ਜਿਹੜੀ ਵਿਹੜੇ
'ਚ ਬੈਠੀ ਸੋਹਣੀ ਲਗੇ, ਚਰਖਾ ਕੱਤਦੀ ਸੁਹਾਵੇ, ਦੁੱਧ ਰਿੜਕੇ
ਤਾਂ ਚੂੜਾ ਛਣ ਛਣ ਕਰੇ — ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਬਹੁ ਲਈ ਇਕ
ਟੂਲੀ ਫੁਲਕਾਰੀ ਰੱਖੀ ਐ, ਜਿਸ ਉਤੇ ਚਾਂਦੀ ਚਿੱਟੀਆਂ ਬੂਟੀਆਂ
ਨੇ ਤੇ ਕੰਘੀਆਂ ਵਾਲੇ ਭਾਰੇ ਕੇਸਰੀ ਪਾਲੇ —

ਬਲਦੇਵ — ਮੇਰੇ ਲਈ ਕੀ ਰਖਿਐ ਤਾਈ ?

ਬੇਬੇ — ਪੁੱਤ ਤੂੰ ਵਿਆਹ ਕਰਾਏਂ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਲਈ ਕੀ ਘਾਟਾ ਐ
ਫੁਲਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ? ਤੂੰ ਵੀ ਹੁਣ ਵਿਆਹ ਕਰਾ । ਤੇਰੇ ਹਾਣ
ਦੇ ਦੋ ਦੋ ਤਿੰਨ ਤਿੰਨ ਜੁਆਕਾਂ ਵਾਲੇ ਨੇ । ਤੂੰ ਸੁੱਕਾ ਪੁੱਕਾ ਈ
ਬੈਠਾ ਏਂ । ਭਲਾ ਕਦੋਂ ਤੀਕ ਕੁਆਰ ਕੋਠਾ ਪਾਈ ਰਖੇਂਗਾ ?
ਸੁਖ ਨਾਲ ਤੇਰੀ ਪੱਕੀ ਨੌਕਰੀ ਐ । ਹੁਣ ਵੇਲਾ ਐ ਪੁੱਤ;
ਫੇਰ ਕੀ ਧੌਲੇ ਆਇਆਂ ਤੋਂ ਕੰਗਣਾ ਬੰਨ੍ਹੇਂਗਾ ? ਬਸ ਠੇਡੇ
ਮਾਰ ਕੇ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਅਗੇ ਈ ਅਗੇ ਤੋਰੀ ਜਾਨਾ ਐਂ । ਤੂੰ ਉਸ
ਦਾ ਵੱਡਾ ਭਰਾ ਐਂ । ਪਹਿਲਾਂ ਘੋੜੀ ਚੜ੍ਹ । ਉਸ ਨੂੰ ਸਰਵਾਲਾ

ਬਣਾ ਲਵੀਂ। ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਲਗ ਕੇ ਉਹ ਵੀ ਤਰ ਜਾਊ।

ਬਲਦੇਵ — (ਹੱਸ ਕੇ) ਬੇਬੇ ਤੇਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਤਾਂ ਜੀ ਕਰਦੇ
ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਵਾਂ। ਪਰ ਕਰੀਏ ਕੀ, ਏਸ ਨੌਕਰੀ ਵਿਚ
ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਆਪ ਮਸਾਂ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਹੁੰਦੇ।

ਬੇਬੇ — ਵੇ ਕੁੜੀ ਨੇ ਆਪਦੇ ਭਾਗਾਂ ਦਾ ਖਾਣੈਂ। ਜੇ ਰੱਬ ਕੀੜੇ ਨੂੰ
ਪੱਥਰਾਂ ਵਿਚ ਰਿਜਕ ਦਿੰਦੇ, ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਨਾ ਦੇਊ ?

ਬਲਦੇਵ — ਫੇਰ ਤਾਂ ਬੇਬੇ ਮੇਰੇ ਲਈ ਵੀ ਟੋਲ ਦੇ ਕੋਈ ਕੁੜੀ।

ਪੁੰਨੀ — ਹੂੰਹ ! ਸਾਡੀ ਜੱਟੀ ਤੈਨੂੰ ਪਸੰਦ ਆਉਣੀ ਐ ਕਿਤੇ ? ਤੂੰ ਤਾਂ
ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਈ ਲਿਆਵੇਂਗਾ ਕੋਈ ਉੱਚੀ ਅੱਡੀ ਵਾਲੀ।

ਬਲਦੇਵ — ਭਾਵੇਂ ਕਾਸੇ ਦੀ ਸੌਂਹ ਖੁਆ ਲੈ, ਬੇਬੇ ਦੀ ਟੋਲੀ ਕੁੜੀ ਮੈਨੂੰ
ਪਸੰਦ ਆ ਜੂ।

ਬੇਬੇ — (ਹੱਸ ਕੇ) ਜੁਲਾਹੇ ਦੀਆਂ ਮਸਖਰੀਆਂ ਮਾਂ ਨਾਲ ! ਪੱਟੂ ਨੂੰ
ਮਗਜ ਭੰਨ ਭੰਨ ਗੱਲਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਰਤਾ ਫਰਕ ਨਹੀਂ
ਪਿਆ ਏਸ ਵਿਚ। ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਾਂਗ ਏਸ ਵਿਚ ਕੋਈ
ਰੜਕ ਮੜਕ ਨਹੀਂ। ਵੇ ਪੁਤਾ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਚਾਅ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦੇ ਤੈਨੂੰ
ਦੇਖ ਕੇ। ਸੁਖ ਨਾਲ ਤੇਰਾ ਛੇਤੀ ਵਿਆਹ ਹੋਵੇ

[ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਕਾੜ ਦੇਣੀ ਵਜਦਾ ਹੈ।

ਬਲਦੇਵ — ਸ਼ਾਇਦ ਨੁਰੀ ਆਉਂਦੀ ਐ। ਅੱਛਾ ਮੈਂ ਚਲਦਾ ਆਂ।

ਬੇਬੇ — ਚੰਗਾ ਪੁੱਤ, ਜਿਉਂਦਾ ਰਵੇਂ, ਜੰਮ ਜੰਮ ਆਵੇਂ !

[ਬਲਦੇਵ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕੁੜੇ ਬੂਹਾ ਭੀੜ ਦੇ, ਹਵਾ ਆਉਂਦੀ ਐ।

ਪੁੰਨੀ — (ਬਾਰੀ ਵਿਚੋਂ ਝਾਕ ਕੇ) ਨੀ ਮਾਂ, ਕਾਲੀ ਬੋਲੀ ਨੁਰੀ ਚੜ੍ਹੀ
ਆਉਂਦੀ ਐ !

[ਉਹ ਕੁੜੀ ਲਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਬੇਬੇ — ਤੇ ਜੰਗੀਰ ਹਾਲ ਤੀਕ ਨਹੀਂ ਬਹੁੜਿਆ । ਕਿਤੇ ਕੰਡੀਆਂ ਰੀਠੇ
ਖੇਡਣ ਬੈਠ ਗਿਆ ਹੋਊ ।

ਪੁੰਨੀ — ਪਤਾ ਨਹੀਂ ।

ਬੇਬੇ — ਨੀ ਹੱਡ ਹਰਾਮ ਐ । ਤੜਕੇ ਕੁੱਕੜ ਬਾਂਗਾਂ ਦੇ ਦੇ ਕਮਲਾ ਹੋ
ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਜੁੱਲੀਉਂ ਪੂਹ ਕੇ ਮਸਾਂ ਬਾਹਰ ਕਢਦੀ
ਆਂ । ਮਿੱਤੂ ਲੁਹਾਰ ਦੀ ਭੱਠੀ ਕਦੇ ਦੀ ਬਲ ਚੁਕਦੀ ਐ,
ਤੀਵੀਆਂ ਕਦੋਂ ਦੀਆਂ ਖੂਹ ਤੋਂ ਮੁੜ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਤੇ
ਇਹ ਸੁੱਤੇ ਦਾ ਸੁੱਤਾ ! (ਵਕਫਾ) ਹਵਾ ਕਿੰਨੀ ਤੇਜ਼ ਐ ।
ਨੀ ਡੱਬੂ ਕਿਥੇ ਐ ?

ਪੁੰਨੀ — ਨਾਲ ਈ ਲੈ ਗਿਐ ।

ਬੇਬੇ — ਲੈ ਦੇਖ, ਕੁੱਤੇ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਵਸਾਹ ਖਾਂਦਾ ਏ । ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਸੇ
ਦਿਨ ਦੀ ਪਿੱਟਦੀ ਸਾਂ, ਜਿਦਨ ਉਹ ਮਰਾਸੀਆਂ ਦੇ ਘਰੋਂ
ਕਤੂਰਾ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ । ਚੰਦਰੇ ਨੂੰ ਮਰਾਸੀਆਂ ਵਾਲੇ
ਸ਼ੌਂਕ ਨੇ । ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਨਾਲ ਲਈ ਫਿਰਦੈ । ਗਿਆ ਏ ਮਹੀਆਂ
ਨਵਾਉਣ ਤੇ ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਲ ਈ ਪੂ ਕੇ ਲੈ ਗਿਐ ।

ਪੁੰਨੀ — ਹਲਾ ਕੀ ਹੋਇਆ । ਆ ਜਾਊ ।

ਬੇਬੇ — ਛੇਤੀ ਕਰ । ਸਾਰੇ ਕੋਲੇ 'ਕੱਠੇ' ਕਰ ਲੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅੱਗ ਉੱਡ
ਉੱਡ ਪਊ ।

ਪੁੰਨੀ — (ਤਾਕੀ ਵਿਚੋਂ ਝਾਕ ਕੇ) ਨੀ ਮਾਂ ! ਪਿੱਪਲ ਦੇ ਟਾਹਣ ਟੁੱਟ
ਟੁੱਟ ਡਿਗਦੇ ਨੇ ਤੇ ਟਿੱਬਿਆਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਰੇਤਾ ਅਸਮਾਨ ਨੂੰ
ਚੜ੍ਹ ਗਿਐ ।

ਬੇਬੇ — ਹਾਏ ਰੱਬਾ ! ਏਸ ਕਾਲੀ, ਬੋਲੀ ਨੂਰੀ 'ਚ ਮੇਰੀਆਂ ਮਹੀਆਂ
ਖੁਲ੍ਹੀਆਂ ਫਿਰਦੀਆਂ ਨੇ.....।

[ਦਰਖਤ ਟੁੱਟਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼]

ਇਹ ਕੀ ਸੀ ?

ਪੁੰਨੀ — ਹਥਾਈ ਵਾਲਾ ਪਿਪਲ ਟੁੱਟ ਕੇ ਔਹ ਜਾ ਪਿਐ !

ਬੇਬੇ — ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਾਲਜਾ ਕੱਢ ਲਿਆ ਏਸ ਨੇ । ਉਹ ਕਿਥੇ ਹੋਊ ਏਸ ਵੇਲੇ ?

ਪੁੰਨੀ — ਤੁਰਿਆ ਈ ਆਉਂਦਾ ਹੋਊ ।

ਬੇਬੇ — ਨੱਥੀ ਦੇ ਮਾਮੇ ਨੂੰ ਇਕ ਪਿੱਪਲ ਨੇ ਈ ਲੈ ਲਿਆ ਸੀ । ਪਿੱਪਲ ਵੀ ਉਠ ਵਾਂਗ ਖੋਰੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ । ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਬਦਲਾ ਵੀ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਨੇ.....ਮੈਂ ਜਾਨੀ ਆਂ.....ਦੇਖਾਂ ਕਿਥੇ ਹੈ ਉਹ..... ।

ਪੁੰਨੀ — ਤੂੰ ਉਹਨੂੰ ਕਿਥੇ ਦੇਖੇਂਗੀ ? ਬੈਠ, ਕਿਥੇ ਚਲੀ ਐਂ ? ਹਵਾ 'ਚ ਤਾਂ ਭੂਤਨੀਆਂ ਨੱਚਦੀਆਂ ਨੇ ।

ਬੇਬੇ — ਹਾਏ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤ ! ਮੇਰਾ ਸਿਉਨਾ ! ਉਹਨੂੰ ਤਾਂ ਹਾਲੇ ਵਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਗੀ । ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਚੜ੍ਹੇ ਛਿਪੇ ਦੀ ਵੀ ਖਬਰ ਨਹੀਂ । ਉਹ ਟਿੱਬਿਆਂ ਤੇ ਭਜਿਆ ਫਿਰਦਾ ਹੋਊ ਤੇ ਨੇਰੀ ਉਸ ਨੂੰ ਦਵੱਲੀ ਫਿਰਦੀ ਹੋਊ ।.....(ਝੋਲੀ ਅੱਡ ਕੇ) ਹੇ ਗੂਗੇ ਪੀਰਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ੀਂ ! ਹੇ ਵਾਹਗੁਰੂ, ਉਸ ਉਤੇ ਮਿਹਰ ਕਰੀਂ ! ਹੇ ਟੋਭੇ ਵਾਲਿਆ ਸਾਈਆਂ, ਮੇਰੇ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਖੈਰ ਨਾਲ ਘਰ ਲਿਆਈਂ ! ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਜੰਮਦੇ ਦਾ ਈ ਏਸ ਦਾ ਸੰਸਾ ਲਗਿਆ ਰਿਹਾ.....,

[ਕੁੱਤਾ ਭੌਂਕਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼]

ਪੁੰਨੀ — ਆ ਗਿਆ !

[ਕੁੱਤਾ ਭੌਂਕਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੇੜੇ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਬੂਹੇ ਉਤੇ ਠੱਕ ਠੱਕ ।]

ਬੇਬੇ — ਆਹੋ, ਕੁੰਡੀ ਲਾਹ !

[ਪੁੰਨੀ ਬੂਹਾ ਖੋਲ੍ਹਦੀ ਹੈ। ਹਵਾ ਦੀਆਂ ਸੂਕਾਂ। ਜੰਗੀਰ ਦਾ ਮੂੰਹ ਮੱਥਾ ਰੇਤੇ ਨਾਲ ਅਟਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ ਧੂਹ ਕੇ ਦੂਜੇ ਕੋਠੇ ਵਿਚ ਛੱਡ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਜੰਗੀਰ — (ਸਾਹੋ ਸਾਹ ਹੋਇਆ) ਪੁੰਨੀ, ਇਕ ਮੈਂਹਿ ਐਧਰ ਨਹੀਂ ਆਈ ?

ਪੁੰਨੀ — ਨਹੀਂ ਤਾਂ, ਕਿਉਂ ਕੀ ਹੋਇਆ ?

ਜੰਗੀਰ — ਟੋਭੇ ਉਤੇ ਨਵਾਉਂਦੇ ਨੂੰ ਨੇਰੀ ਨੇ ਘੇਰ ਲਿਆ। ਹੱਥ ਨੂੰ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿਸਦਾ। ਜਦ ਮੈਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਿਆਂ ਤਾਂ ਇਕ ਮੈਂਹਿ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਧਰ ਗਈ। ਬਸ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਹੱਕੀ ਤੁਰਿਆ ਆਉਨਾਂ।

ਪੁੰਨੀ — ਤੇ ਤੀਜੀ ?

ਜੰਗੀਰ — ਤੀਜੀ ਧੋਤੇ ਖੁਰਾਂ ਵਾਲੀ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਆ ਕੇ ਵਾੜੇ ਵਿਚ ਵੀ ਦੇਖਿਆ। ਦੁੰਹ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਆਇਆਂ, ਪਰ ਤੀਜੀ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ।

ਬੇਬੇ — (ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ) ਲੈ ਦੇਖ, ਬੈਠ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਂਗਾ ਓਥੇ ਕੌਡੀਆਂ ਮਾਰਨ। ਮੈਂ ਭੁੱਲੀ ਆਂ ਤੈਨੂੰ ?

ਜੰਗੀਰ — ਪਰ ਮਾਂ, ਏਸ ਵੇਲੇ ਟੋਭੇ ਉਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਮੈਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮੈਂਹੀਆਂ ਮਲ ਮਲ ਨਵਾ ਰਿਹਾ ਸਾਂ।

ਬੇਬੇ — ਬਾਹਲੀਆਂ ਚਤਰਾਈਆਂ ਨਾ ਘੋਟ ! (ਕੁੱਤੇ ਵਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਕੇ) ਫੇਰ ਏਸ ਲਗਦੇ ਭੈਂਕੂ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ ਸੀ ? ਇਸ ਨੂੰ ਘਰ ਛੱਡ ਜਾਂਦਾ।

ਪੁੰਨੀ — ਚਲ ਜਾਣ ਦੇ ਮਾਂ ਨੀ। ਹੁਣੇ ਆਇਐ। (ਜੰਗੀਰ ਵਲ) ਚੰਗਾ ਵੀਰ ਅਗੇ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਆ ਜਾਇਆ ਕਰ। ਪਿਛੋਂ ਮਾਂ ਬੜਾ ਈ

ਫਿਕਰ ਕਰਦੀ ਸੀ ।

ਜੰਗੀਰ — ਇਹ ਤਾਂ ਐਵੇਂ ਫਿਕਰ ਲਾ ਬਹਿੰਦੀ ਐ । ਮੈਂ ਕਿਤੇ ਮਰ
ਚਲਿਆ ਸਾਂ ? ਟੋਭੇ ਉੱਤੇ ਮੈਂਹੀਆਂ ਈ ਤਾਂ ਨਵਾਉਂਦਾਂ ਸਾਂ ।

ਬੇਬੇ — ਚੰਗਾ ਵੇ ਚੰਗਾ, ਕਲਜੋਗੀਆ ਕਾਲੀ ਜੀਭ ਨਾ ਕਢ ! ਹਰ
ਵੇਲੇ ਮਰਨ ਦੇ ਡਰਾਵੇ ਦਿੰਦਾ ਰਹਿਨਾ ਏਂ ।

ਪੁੰਨੀ — ਤੜਕੇ ਦਾ ਭੁੱਖਾ ਏ ਵੀਰ, ਰੋਟੀ ਤਾਂ ਖਾ ਲੈਣ ਦੇ ।

ਬੇਬੇ — ਭੁੱਖਾ ਐ ਨਿੱਜ ! ਓਥੇ ਖੇਤਾਂ 'ਚੋਂ ਬਥੇਰਾ ਚਰ ਆਇਆ ਹੋਊ ।

ਜੰਗੀਰ — ਹਾਂ ਚਰ ਆਇਆਂ !

ਬੇਬੇ — ਕੁਝ ਆਪਣੀ ਹੋਸ਼ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਮੈਂਹਿ ਕਿਉਂ ਗੁਆ ਆਉਂਦਾ ?
ਹਾਇ, ਐਡੀ ਸੋਹਣੀ ਮੈਂਹਿ ! ਸਿੰਗਾਂ ਦੇ ਕੁੰਡਲ 'ਚੋਂ ਪੈਸਾ
ਕਿਹੜਾ ਨਿਕਲਦਾ ਸੀ । ਕੇਡਾ ਲੇਵਾ ਸੀ ਧਰਤੀ ਨਾਲ
ਲਗਦਾ ਹੋਇਆ । ਚੰਦਰਾ ਐਵੇਂ ਈ ਕਿਤੇ ਛਡ ਆਇਆ ।

ਜੰਗੀਰ — ਹਾਂ, ਛਡ ਆਇਆਂ । ਐਨੀ ਤਾਂ ਉਹਦੀ ਦੇਖ ਪਾਖ
ਕੀਤੀ ਸੀ ।

ਬੇਬੇ — ਬਹੁਤਾ ਭੌਂਕ ਨਾ ! ਇਕ ਮੈਂਹਿ ਗੁਆ ਆਇਆ, ਦੂਜੇ ਉੱਤੇ
ਜੀਭ ਮਾਰਦੇ । ਇਕ ਨਾ ਇਕ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ ਬਿਲੇ ਲਾ
ਆਉਂਦੇ । ਘਰ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਏਸ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਈ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ।
ਭਲਾ ਏਸ ਕੁਤਰੇ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਹਰ ਵੇਲੇ ਨਾਲ ਘੜੀਸੀ
ਫਿਰਦੇ ?

ਜੰਗੀਰ — ਤੈਨੂੰ ਤਾਂ ਬੋਲਣ ਦਾ ਸੁਭਾ ਪੈ ਗਿਐ । ਕੁੱਤਾ ਤੈਨੂੰ ਕੀ
ਆਖਦੇ ? ਸਿਆਲ ਹੁਨਾਲ ਪੈਲੀਆਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰ ਦੇਂਦਾ
ਐ — ਏਸੇ ਲਈ ? ਦੋ ਵੇਲੇ ਸੁੱਕੇ ਟੁਕਰਾਂ ਬਿਨਾਂ ਇਹਨੂੰ ਹੋਰ
ਕਦੇ ਕੁਝ ਦਿਤਾ ਐ ?

ਬੇਬੇ — ਤੇ ਦੁੱਧ ਜੋ ਦੋ ਵੇਲੇ ਝੁਲਸਦਾ ਐ ?

ਜੰਗੀਰ — ਉਹ ਮੇਰੇ ਵੰਡੇ ਦਾ ਪੀਂਦੈ । ਤੂੰ ਤਾਂ ਏਸ ਨੂੰ ਦੇਖ ਵੀ ਨਹੀਂ
ਝਲਦੀ ।

ਬੇਬੇ — ਚੁੱਪ ਕਰ ਜਾ ਗਰਕ ਹੋਣਿਆ ! ਉਹ ਤਾਂ ਦੋਵੇਂ ਜੋ ਸਨ ਸੋ ਸਨ,
ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਚਾਰ ਚੰਦੇ ਉੱਤੋਂ ਦੀ ਏ । ਰਤਾ ਗੱਲ
ਆਖੋ, ਗਿੱਚੀ ਨੂੰ ਆਉਂਦੈ ।

ਜੰਗੀਰ — ਤੂੰ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਬੋਲਦੀ ਰਹਿਨੀ ਐਂ । ਦੁਪਹਿਰੇ
ਦੁਪਹਿਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਟੁਕ ਦੇਣ ਗਿਆ, ਫੇਰ ਤੁਖਾਣ
ਤੋਂ ਹਲ ਦਾ ਮਢੇਲ ਨੁਕਵਾ ਕੇ ਕਿਆਰਾ ਵਾਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ।
ਤੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਪਸੰਦ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਏ ?

ਬੇਬੇ — ਵੇ ਤੂੰ ਕਰਨ ਜੋਗਾ ਹੈਂ ਕੀ ? ਚੋਥੇ ਦਿਨ ਕੁਝ ਗੰਵਾ ਆਉਂਦੈ ।
ਅਜ ਮੈਂਹਿ ਖੋ ਆਇਆ, ਹਥਨੀ ਵਰਗੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਐਵੇਂ
ਕੈਵੇਂ ਦੇ ਆਇਆ ।

ਜੰਗੀਰ — ਹਾਹੋ, ਜਾਣ ਬੁਝ ਕੇ ਫੜਾ ਆਇਆਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ !

ਬੇਬੇ — ਨਹੀਂ ਵੀ ਹੋਰ । ਆਉਂਦੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਛਿਤਰੀਂ ਨਹੀਂ ਨਾ ਡਹਿੰਦਾ ।

ਜੰਗੀਰ — ਤੇ ਤੂੰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਕਰਦੀ ਐਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ?

ਪੁੰਨੀ — ਛੱਡਿਆ ਵੀ ਕਰ ਮਾਂ, ਤੂੰ ਵੀ ਇਕੋ ਗੱਲ ਫੜ ਕੇ ਬਹਿ ਜਾਨੀ
ਐਂ । ਬਾਹਰ ਨੇਰੀ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਮੱਠਾ ਹੋ ਜਾਏ, ਆਪੇ ਲੱਭ
ਪਉਗੀ ਮੈਂਹਿ ।

ਬੇਬੇ — ਨੀ ਨੇਰੀ 'ਚ ਕੁੱਤਾ ਨਾ ਗੁਆ ਆਇਆ ? ਮਸਤਿਆ ਹੋਇਆ
ਏ । ਖਰੋਟਾਂ ਕੌਡੀਆਂ ਤੋਂ ਤਾਂ ਵਿਹਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ । ਮੈਂ
ਵੀ ਇਕ ਦਿਨ ਦੇਖਦੀ ਆਂ, ਦੋ ਦਿਨ ਦੇਖਦੀ ਆਂ, ਜੋ ਨਾ ਏਸ
ਕੁਤੜੇ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਚਲਾ ਮਾਰਾਂ ।

ਜੰਗੀਰ — ਕਿਵੇਂ ਸੁਟ ਦਵੇਂਗੀ ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ ? ਜਦੋਂ ਦੇਖੋ ਨੇਰੀ ਵਾਂਗ
ਚੜ੍ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਐ ।

ਪੁੰਨੀ — ਲੈ ਵੀਰ ਹਾੜ੍ਹੇ, ਤੂੰ ਨਾ ਘਾਬਰ, ਮਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਸੁਭਾ ਈ ਐ । ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਆਖ ਲਈਆਂ ਤਾਂ ਕੀ ਹੋਇਆ । ਚਲ ਰੋਟੀ ਖਾ ਲੈ, ਮੈਂ ਦੁਬਾਰਾ ਤੱਤੀ ਕਰ ਦਿੰਨੀ ਆਂ ਰੋਟੀ ।

ਜੰਗੀਰ — (ਗਲੇਡੂ ਭਰ ਕੇ) ਨਹੀਂ ਪੁੰਨੀਏਂ, ਜੇ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਔਖੀ ਰਹਿੰਦੀ ਐ ਇਹ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਏਥੇ ।

ਪੁੰਨੀ — ਕੀ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਏ ਮੇਰਾ ਕਮਲਾ ਵੀਰ ? ਬੈਠ ਚੌਂਕੀ ਤੇ । (ਚੌਂਕੀ ਅਗੇ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਿਠਾਉਂਦੀ ਹੈ) ਮੈਂ ਹੱਥ ਧੁਆਉਨੀ ਆਂ ਤੇਰੇ । ਕਿਵੇਂ ਸਿਰ ਮੂੰਹ ਰੇਤੇ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਏ ।

ਬੇਬੇ — ਨੀ ਤੇਰੇ ਲਾਡਾਂ ਨੇ ਏਸ ਨੂੰ ਚੰਭਲਾ ਰਖਿਆ ਏ । ਜਾਣ ਦੇ ਜਿੱਥੇ ਜਾਂਦੇ । ਮੈਥੋਂ ਨਹੀਂ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਲੋਸ ਪਲੋਸ ਰਖੀਦੇ ਇਹ ਸੰਢੇ । ਜੰਮ ਦਿਤੇ, ਪਾਲ ਦਿਤੇ, ਤੇ ਉਤੋਂ ਝਈਆਂ ਲੈ ਲੈ ਆਉਂਦੇ ਨੇ । ਮੈਂ ਤਾਂ ਸੋਚਦੀ ਸਾਂ ਕਿ ਇਹ ਤੀਜਾ ਕੁਝ ਅਸੀਲ ਏ, ਪਰ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਫਾਹੇ ਦੇਣ ਜੋਗੇ ਨੇ । ਇਕ ਮੈਂਹਿ ਗੁਆ ਆਇਆ, ਦੂਜਾ ਉਤੋਂ ਡੇਲੇ ਕਢਦੇ ।

ਜੰਗੀਰ — ਚੰਗਾ ਫੇਰ, ਮੈਂ ਵੀ ਪਿਓ ਦਾ ਪੁੱਤ ਨਹੀਂ ਜੇ ਹੁਣ ਏਸ ਘਰ ਦਾ ਪਾਣੀ ਵੀ ਪੀਆਂ ।

ਪੁੰਨੀ — ਹਾੜ੍ਹੇ ਵੇ ਵੀਰ, ਕੀ ਕਰਦਾ ਏਂ ਤੂੰ ? ਫੜ ਖਾਂ ਮਾਂ, ਵੀਰ ਚਲਿਆ ਏ !

ਬੇਬੇ — ਨੀ ਇਹ ਤਾਂ ਨਿਕਲਣ ਨੂੰ ਫਿਰਦਾ ਏ । ਅਜ ਨਾ ਜਾਊ ਤਾਂ ਕਲ੍ਹ ਨੂੰ ਜਾਊ ! ਮੈਂ ਏਸ ਦੇ ਚਾਲੇ ਭੁੱਲੀ ਹੋਈ ਆਂ ਕਿਤੇ ? ਜਿਸ ਧੀ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਕੌਡਾਂ ਤੇ ਜੂਏ ਦਾ ਭੁਸ ਪੈ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਘਰ ਵਿਚ ਕਦ ਟਿਕਣਾ ?

ਜੰਗੀਰ — ਹਾਂ ਮੈਂ ਏਸ ਘਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਟਿਕਾਂਗਾ

ਨਹੀਂ ਟਿਕਾਂਗਾ ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਆਖਦਾਂ, ਨਹੀਂ
ਟਿਕਾਂਗਾ ! ਜਿਥੇ ਤੇਰੇ ਵਰਗੀ ਮਾਂ ਹਰ ਵੇਲੇ ਸੰਘੀ ਨੱਪੀ ਰਖੇ,
ਉਥੇ ਕੌਣ ਰਹੂਗਾ ?

ਬੇਬੇ — ਹਾਂ ! ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਏ । ਉਥੇ ਬੈਠੀ ਏ ਨਾ ਤੇਰੀ ਸਗੀ ਮਾਂ ।
ਪਕਾ ਪਕਾ ਖਵਾਉ ਤੈਨੂੰ ਪਰੌਂਠੇ । ਬਲਦੀ ਬਲਦੀ ਭੁਬੱਲ ਨਾ
ਦੇਉ ਤੇਰੇ ਮੂੰਹ 'ਚ !

ਜੰਗੀਰ — ਕੁਝ ਹੋ ਜਾਵੇ ਮੁੜ ਤੇਰੇ ਘਰ ਦੀ ਰੋਟੀ ਨਹੀਂ ਖਾਣੀ ।

ਬੇਬੇ — ਗਰਕ-ਹੋਣਿਆਂ, ਮੇਰੀਆਂ ਰੋਟੀਆਂ ਖਾ ਖਾ ਕੇ ਤਾਂ ਏਡਾ ਹੋਇਐਂ !
[ਜੰਗੀਰ ਥਾਲੀ ਨੂੰ ਠੇਡਾ ਮਾਰਦਾ ਹੈ ।

ਵੇ ਕਲਜੋਗੀਆ, ਤੂੰ ਜੋ ਅੰਨ ਨੂੰ ਧੱਕਾ ਦਿਨੈਂ, ਰੱਬ ਤੈਨੂੰ ਧੱਕਾ
ਦੇਉ ! ਪਟਮੇਲੀ ਪੈਣਿਆਂ, ਮੇਰੇ ਕੀਤੇ ਦਾ ਇਹ ਫਲ ? ਮਾਂ
ਨੂੰ ਇਹ ਅਨਾਮ !

ਜੰਗੀਰ — ਤੂੰ ਮਾਂ ਨਹੀਂ — ਡੈਣ ਐਂ, ਡੈਣ !

ਬੇਬੇ — ਤੈਨੂੰ ਲੜ ਜਾਏ ਕਾਲਾ ਨਾਗ ਜੰਗੀਰ ਬੰਦਿਆ ! ਟੁਟ ਜਾਏਂ
ਅਧ-ਵਿਚਾਲਿਓਂ ! ਨਾ ਨੇਪਰੇ ਚੜ੍ਹੇਂ ਤੂੰ !

[ਜੰਗੀਰ ਬੂਹਾ ਖੋਲ੍ਹਦਾ ਹੈ । ਹਵਾ ਦੇ ਬੁੱਲੇ
ਆਉਂਦੇ ਹਨ ।

ਪੁੰਨੀ — (ਜੰਗੀਰ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ) ਕਿੱਥੇ ਚਲਿਐਂ ਮੇਰੇ ਵੀਰ ? ਏਸ ਕੂਕਦੀ
ਨੇਰੀ ਵਿਚ ? ਨਾ ਮੇਰਾ ਸੁਹਣਾ ਵੀਰ, ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਬਾਝ ਕਿਵੇਂ
ਰਵਾਂਗੇ ?

[ਜੰਗੀਰ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਂਹ ਛੁੜਾਉਂਦਾ ਹੈ ।

ਜੰਗੀਰ — ਛੱਡ ਦੇ ਮੈਨੂੰ ਪੁੰਨੀਏ, ਮੇਰਾ ਹੁਣ ਏਥੇ ਰਹਿਣਾ ਧਰਮ ਨਹੀਂ ।
ਜਾਣ ਦੇ ਮੈਨੂੰ ।

ਪੁੰਨੀ — ਮੇਰਾ ਕਮਲਾ ਵੀਰ, ਤੂੰ ਤੜਕੇ ਦੀ ਰੋਟੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਖਾਧੀ । ਮੈਂ

ਤੇਰੇ ਲਈ ਫਲੀਆਂ ਤੇ ਮਖਣੀ ਰੱਖੀ ਐ ।

ਜੰਗੀਰ — (ਹੱਥ ਛੁੜਾ ਕੇ) ਦੇਖੀ ਜਾਊ । (ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ ਪੁਚਕਾਰ ਕੇ) ਚਲ
ਮੇਰਾ ਸ਼ੇਰ !

[ਜੰਗੀਰ ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਪੁੰਨੀ — (ਚੀਖ ਕੇ) ਮਾਂ !

ਬੇਬੇ — ਤੀਜਾ...ਵੀ...ਗਿਆ !

ਪੁੰਨੀ — ਮੇਰਾ ਤੀਜਾ ਵੀਰ ! ਮਾਂ ਹਾਲੇ ਵੀ ਸੱਦ ਲੈ, ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਗਿਆ
ਉਹ । ਸੁਣ, ਉਸ ਦੇ ਕੁੱਤੇ ਦੀ ਭੌਂਕ ਸੁਣਦੀ ਐ । (ਹਟਕੋਰੇ
ਲੈਂਦੀ ਹੋਈ) ਰੋਟੀ ਤੇ ਫਲੀਆਂ ਹੁਣ ਤੀਕ ਤੱਤੀਆਂ ਪਈਆਂ
ਨੇ ...

[ਕੁੱਤੇ ਦੀ ਦੂਰੋਂ ਆਵਾਜ਼ ।

ਆਹ ਸੁਣ, ਸੁਣਦੀ ਐਂ ?

ਬੇਬੇ — ਹਾਂ...ਸੁਣਦੀ ਆਂ ।

ਪੁੰਨੀ — ਤੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਵੀ ਨਾ ਰੋਕਿਆ ? ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਗਿਆ,
ਹੁਣ ਵੀ ਸੱਦ ਲੈ ।

ਬੇਬੇ — ਹੱਛਾ.....(ਸੋਚਦੀ ਹੋਈ) ਹੱਛਾ.....ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ।
ਪਰ ਉਹ ਵੀ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਸਭਨਾਂ ਵਾਂਗ ।

[ਉਹ ਹੰਭ ਕੇ ਪੀੜ੍ਹੀ ਉਤੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਉਡੀਕ ਸੀ, ਆਸ ਸੀ.....
ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ । (ਵਕਫ਼ਾ) ਜਦ ਸਿਆਲ
ਦੀਆਂ ਕਾਲੀਆਂ ਰਾਤਾਂ ਨੂੰ ਕਣੀਆਂ ਪੈਣਗੀਆਂ ਤੇ ਬਾੜੇ ਵਿਚ
ਮੈਂਹੀਆਂ ਝੁਲਾਂ ਹੇਠਾਂ ਕੰਬਣਗੀਆਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਕੱਲੀ ਕੋਠੇ 'ਚ
ਬੈਠੀ ਹੋਵਾਂਗੀ.....ਫੇਰ ਮੈਂ ਕਿਸ ਨੂੰ ਉਡੀਕਣੈ.....ਕਿਸ

ਦੀਆਂ ਵਿੜਕਾਂ ਲੈਣੀਆਂ ਨੇ.....।

ਪੁੰਨੀ — ਹਾਏ, ਪਹਿਲਾਂ ਤੇਰੀ ਕੋੜ ਬੋਲੀ ਤੋਂ ਅੱਕ ਕੇ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਚਲੇ ਗਏ । ਇਸ ਨੂੰ ਵੀ ਤੂੰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ । ਸੱਦ ਲੈ ਹੁਣ ਵੀ !

ਬੇਬੇ — (ਖਿੱਝ ਕੇ) ਕੀ ਆਖਿਆ ਸੀ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ? ਮੈਂਹਿ ਗੁਆ ਆਇਆ — ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਉਤੋਂ ਵਢੂ-ਖਾਉਂ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ । ਬੂਹਾ ਭੀੜ ਦੇ, ਚੰਗਿਆੜੇ ਉੱਡ ਉੱਡ ਪੈਂਦੇ ਨੇ । ਚੁਲ੍ਹੇ ਦੀ ਅੱਗ ਮੋੜ ਦੇ । ਨੇਰੀ ਠੱਲ੍ਹਣ ਪਿਛੋਂ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਬਾਪੂ ਕੋਲ ਖੇਤ ਜਾਉਂਗੀ ਤੇ ਮੈਂਹਿ ਟੋਲਾਂਗੇ ।

[ਪੁੰਨੀ ਤਾਕੀ ਕੋਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ।

ਪੁੰਨੀ — ਮਾਂ, ਨੇਰੀ ਹੌਲੀ ਹੋ ਗਈ । ਖੱਖ ਬੈਠਦੀ ਜਾਂਦੀ ਐ । ਔਹ ਤਖਾਣਾਂ ਦੇ ਘਰ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਮੈਂਹਿ ਤੁਰੀ ਆਉਂਦੀ ਐ !

ਬੇਬੇ — ਕੀ ?

ਪੁੰਨੀ — ਹਾਹੋ ਆਪਣੀ ਮੈਂਹਿ ਮੁੜ ਆਈ ।

ਬੇਬੇ — ਮੇਰਾ ਪੁੱਤ ! ਮੇਰਾ ਪੁੱਤ !!

[ਬੇਬੇ ਪੀੜ੍ਹੀ ਉਤੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਉਤੇ ਉਦਾਸੀ ਦੀ ਛਾਂ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਝਾਕਣੀ ਖਾਲੀ ਖਾਲੀ ਹੈ । ਦੂਰੋਂ ਕੁੱਤੇ ਦੇ ਰੋਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਾਈ ਦੇਂਦੀ ਹੈ ।

ਪਰਦਾ